

De bevrijder

Een tocht van ruim 500 dagen –
van de landing op Sicilië
tot de bevrijding van Dachau

Alex Kershaw

BBNC uitgevers
Amersfoort, 2013

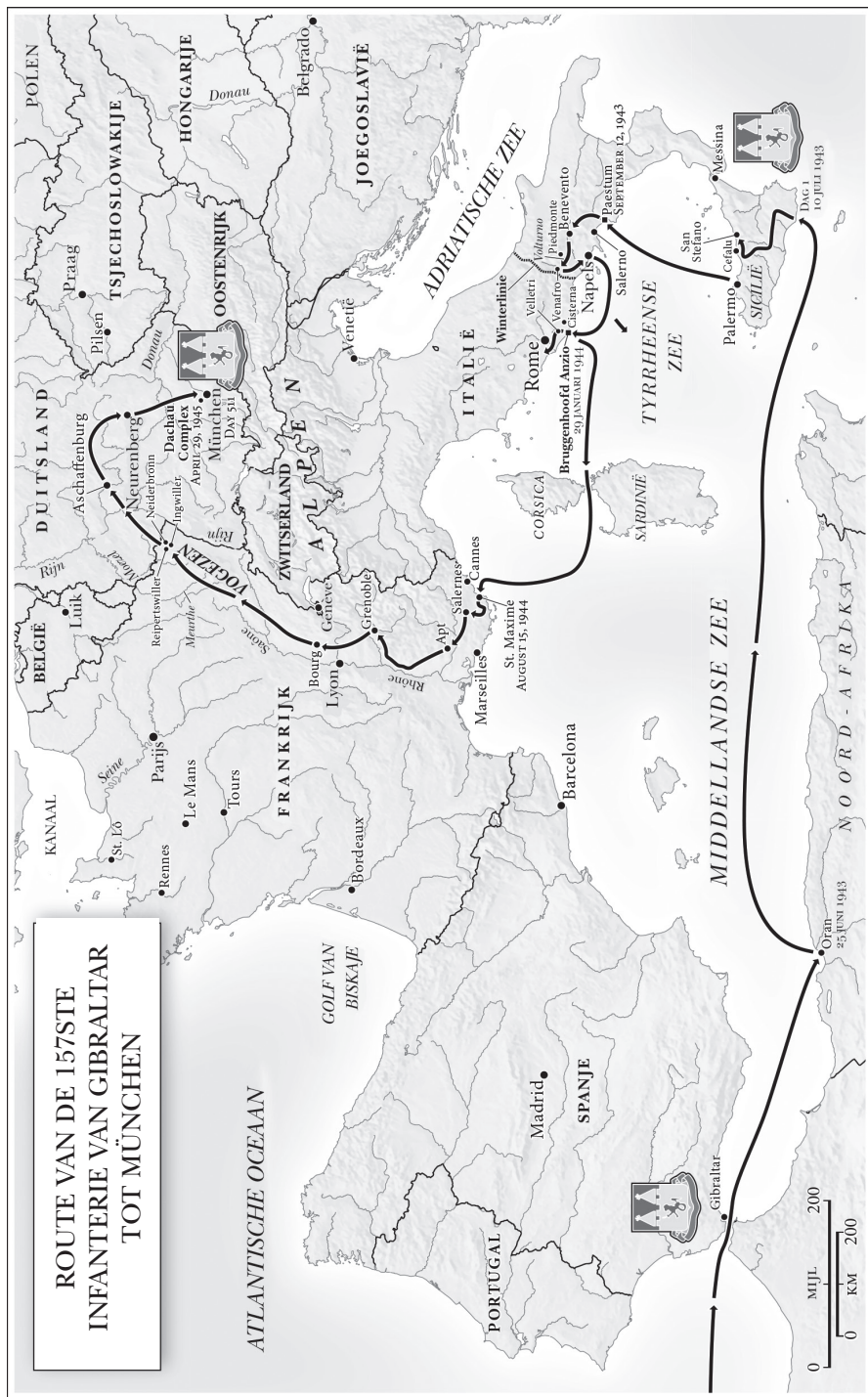
Inhoud

Proloog: De graven	13
Deel een – De dustbowl	17
Hoofdstuk 1: Het westen	18
Hoofdstuk 2: Op naar de oorlog	29
Deel twee – Italië	37
Hoofdstuk 3: Sicilië	38
Hoofdstuk 4: De race naar Messina	48
Hoofdstuk 5: Bergland	64
Deel drie – Anzio	89
Hoofdstuk 6: Gevaar verderop	90
Hoofdstuk 7: De hel brak los	96
Hoofdstuk 8: Met bloed gedempt tij	104
Hoofdstuk 9: De slag om de grotten	111
Hoofdstuk 10: De lijn overgaan	120
Hoofdstuk 11: Het Bitch-hoofd	127
Hoofdstuk 12: De doorbraak	136
Hoofdstuk 13: Rome	145

Deel vier – Frankrijk	157
Hoofdstuk 14: Dag 401	158
Hoofdstuk 15: De champagne-campagne	164
Hoofdstuk 16: De Vogezen	172
Deel vijf – Duitsland	185
Hoofdstuk 17: Zwarte december	186
Hoofdstuk 18: Het breekpunt	202
Hoofdstuk 19: Nederlaag	222
Hoofdstuk 20: De rivier	232
Hoofdstuk 21: De Siegfried-Linie	241
Hoofdstuk 22: Monte Cassino aan de Main	249
Hoofdstuk 23: Ondergang	266
Deel zes – Het hart van de duisternis	281
Hoofdstuk 24: De dag van de Amerikanen	282
Hoofdstuk 25: De honden van de hel	292
Hoofdstuk 26: De kolenopslagplaats	300
Hoofdstuk 27: Het Linden-incident	308
Hoofdstuk 28: Het einde van een lange dag	314

Deel zeven – Laatste gevechten	319
Hoofdstuk 29: De laatste dagen	320
Hoofdstuk 30: Overwinning in Europa	335
Hoofdstuk 31: De vrede breekt uit	345
Hoofdstuk 32: De laatste strijd	365
 Dankbetuigingen	 375
Geraadpleegde literatuur	379
Noten	386

ROUTE VAN DE 157STE INFANTERIE VAN GIBRALTAR TOT MÜNCHEN

Amerikaans slachtoffer in Europa, 1944 [National Archives]

PROLOOG

DE GRAVEN

Europa, oktober 1989

Ze lagen in keurige rijen – witte graven langs weelderig groene gazons. Hij wist waar ze begraven lagen. Hij kende alle namen.¹ Om ze allemaal te vinden zou hij over de hele begraafplaats heen en weer moeten lopen tussen duizenden witte kruisen. Maar hij kon de inspanning aan. Zijn hart had hem jarenlang problemen bezorgd, maar hij bezat nog steeds de kracht en de wil om zijn mannen te zoeken. Ze waren hier dichtbij gestorven, in Anzio, het bloedigste stuk grond dat Amerikaanse en Britse troepen tijdens de Tweede Wereldoorlog bezet hielden.² De verliezen waren opgelopen tot tweeënzeventigduizend man – gedood, gewond, krankzinnig geworden, uiteengespat, vermist of gevangen genomen.³ Nu is dat niet meer dan een statistisch gegeven in de geschiedenisboeken.

De mannen die hij had aangevoerd, hadden iets groots en blijvends gepresteerd. Ze hadden het barbarendom verslagen. Hij had het meegemaakt. Overmand door verdriet was hij erbij geweest. Maar hij was gezegend of misschien wel gedoemd geweest met de kracht om door te vechten, om Hitlers gewelddadigste mannen te verslaan.⁴

Vaak had hij zich afgevraagd waarom zijn mannen door bleven gaan. Het Amerikaanse leger was in Europa de hele tijd in de aanval. Hij dacht steeds: *Waarom doen ze dat?* Het was moeilijk uit te leggen waarom zijn mannen niet hadden getwijfeld.⁵ Tal van keren had hij gezegd: ‘Vooruit!’ En telkens waren ze gegaan.⁶ Nu hij terug was in Europa, verwonderde hij zich eens te meer over de Amerikaanse geestkracht, zoals hij het noemde. Die had hen steeds weer voortgedreven richting de dood of

minstens een zware verwonding. Het was de geestkracht die zo belangrijk was geweest als de krijgskansen gelijk waren.⁷

De Amerikaanse soldaten onder zijn bevel hadden geweldig gepresteerd.⁸ Hij wilde eer betuigen aan sommigen van hen die waren gesneuveld. Daarom was hij terug. Toen was er tijdens de gevechten geen tijd geweest om hen bij te staan en te rouwen, geen tijd om te zeggen hoe hij zich voelde, geen tijd om zijn genegenheid op een andere manier te tonen dan door alles te proberen om ze in leven te houden. Daarin had hij steeds en steeds en steeds weer gefaald.

Geef nooit op. Dat was het belangrijkste. Hij had nooit opgegeven, niet één keer in zijn hele leven. Hij had gevochten zolang hij zich kon herinneren – om te eten, om in leven te blijven, om alles te overwinnen dat een wraakzuchtige God hem voor de voeten kon gooien. Op de een of andere manier had hij overleefd, misschien door lef en woede, misschien doordat God de goeden eerst nam en de rotzakken tot het laatst bewaarde.⁹

Hij was nooit bang geweest voor God of voor welke man dan ook. Angst had hem nooit uit balans gebracht, maar hij was wel erg bang geweest, voornamelijk bang voor wat zijn mannen zou overkomen. Gelukkig was hij altijd in staat geweest om te blijven denken en snel te handelen. Eigenlijk had hij buitengewoon gefunctioneerd tijdens de gevechten en was hij voor het grootste deel kalm en gefocust gebleven. Hij had iets van de Ierse vechtersbazen in zich en daarnaast een hoop woede. Het zat in zijn bloed. Zijn overgrootvader had bij de Alamo gevochten.¹⁰

De graven van zijn manschappen lagen over heel Europa verspreid, meer dan drieduizend kilometer uit elkaar. Ze waren gedood op Sicilië, in Frankrijk, in het duistere hart van nazi-Duitsland. Bij een brug over de snelstromende Moezel zocht hij naar de laatste rustplaats van sergeant Vanderpool en luitenant Railsback. Railsback had eruitgezien als een net *cum laude* afgestudeerde student met zijn zelfverzekerde, gemakkelijke glimlach en keurige kapsel. Hij was een geweldige officier geweest, net als Sparks op die leeftijd. En Vanderpool – die had nooit mogen sterven. Hij had niet mogen toelaten dat hij bij zijn broer wilde blijven en hem uit de frontlinie moeten terugtrekken, maar het was te laat geweest.

Aan de Duitse grens slenterde hij bij een dorpje over de bergkam waar hij die ene keer was verslagen, waar de SS hem in sneeuw en ijs had vernederd.¹¹ De schuttersputjes van zijn mannen lagen er nog, net als de hulzen van hun afgeschoten patronen.¹² Hij was nooit over het verlies van zoveel mannen heen gekomen.¹³ Hoe kon dat ook? Dertig pelotonscommandanten en zeshonderd soldaten die nooit hadden gearzeld al zijn bevelen uit te voeren.¹⁴

Toen was hij verder getrokken, naar de donkere wouden, plaatsen voor oerangsten waar je zonder kompas na honderd meter verdwaald kon raken, naar de Duitse grens en de Westwall met zijn beroemde draakentanden die nu uit rottend beton en verroest staal bestonden. Daarna verder over de kronkelende Rijn naar een stad aan de oevers van de Main, waar een dankbare burgemeester en zijn stedelingen hem eerden en hem deden gloeien van trots. Toen richting de Alpen en een leuke stad in het zuiden waar hij de brave burgers er nadrukkelijk aan herinnerde dat de Duitse regering had ingestemd met de bouw van een centrum voor de bestudering van de Holocaust. Waarom was dat nog niet gebouwd?¹⁵ Hoe graag zij het misschien ook wilden vergeten, toekomstige generaties mochten dat niet.

Hij was nooit in staat geweest die dag te vergeten. Hij kon nog steeds het meisje zien dat op al die lijken lag. Het was alsof zij en anderen verwijtend naar hem keken en vroegen: 'Waarom ben je zo laat?'

Waarom had hij niet op tijd kunnen zijn om hen te redden?

Hier, in de buitenwijken van deze Beierse stad, op deze duivelse plek, had hij misschien wel een halfuur lang zijn zelfbeheersing verloren. Het was onmogelijk geweest om te voorkomen dat zijn manschappen gek werden. Door de verschrikkingen konden ze niet redelijk meer denken. Mensen onnodig gedood zien worden had hij altijd vreselijk gevonden en dan deed kleur of nationaliteit of wat voor verschrikkelijke dingen ze hadden gedaan, er niet toe. Hij had zijn mannen nooit toegestaan om zonder goede reden te doden. Hij had geprobeerd om krijgsgevangenen te maken en die eerlijk te behandelen. Maar op het laatst hadden zijn mannen zonder dat hij het wilde zien, naast die stapels lijken onnodig gemoord.

De gebeurtenissen van die dag, een van zijn meer dan vijfhonderd dagen oorlog, knaagden aan hem als een oude wond.¹⁶ De geruchten, de gepubliceerde leugens etterden nog steeds.¹⁷ Alleen die ene keer, had hij tussen duizenden uitgemergelde, stinkende lijken zijn mannen niet in bedwang kunnen houden toen zij als dollen tekeer gingen. Maar hij had het juiste gedaan. Hij had de waanzin gestopt. Het besef dat mensen er anders over dachten, was pijnlijk.

De tijd had de wonden niet geheeld. De herinneringen waren niet uitgewist. Die herfst van 1989 dwaalde de 72-jarige generaal Felix Sparks door de steden die hij had bevrijd, over de slagvelden waar hij had gevochten en over verscheidene begraafplaatsen. De witte kruisen zwegen. De mannen die voor hem waren gestorven, konden niet tot leven worden gewekt. Ze konden niet worden teruggebracht. Hij wist één ding zeker. Het maakte niet uit hoe goed hij in de oorlog had gevochten. De kosten waren te hoog geweest.¹⁸